

Javier Marías

Chipul tău, mâine

Venin și umbră și adio

BIBLIOTECA POLIROM

Venin și umbră și adio
este ultimul volum al trilogiei *Chipul tău, mâine*.

Javier Marías

Chipul tău, mâine

Venin și umbră și adio

Traducere din limba spaniolă
de Andrei Ionescu

POLIROM
2016

în seria ESSENȚIAL

cu apărut

Umberto Eco - *Manual de înțeleger*

Celine McCallers - *Întreaga lume este o singură*

Pierre Drieu la Rochelle - *O femeie la jertă*

Martha Bibescu - *Carte din Paris*

Uli și Petrov - *Documente*

Cuprins

V. Venin.....	7
VI. Umbra.....	179
VII. Adio.....	339
Mulțumiri.....	563

V. Venin

— Nu ne dorim, însă preferăm întotdeauna să moară cel care e alături de noi, într-o misiune sau într-o bătălie, într-o escadrilă aeriană sau sub un bombardament ori în tranșee, când se săpau tranșee, într-un atac de stradă sau în spargerea unui magazin ori într-o sechestrare de turiști, într-un cutremur, o explozie, un atentat, un incendiu, oriunde ar fi: prietenul, fratele, tatăl, chiar și fiul, cât ar fi de mic. Până și iubita, până și iubita, numai tu să scapi. Toate acele momente când un om îl acoperă cu trupul său pe altul sau se interpune în calea unui glonț sau a unui pumnal sunt excepții extraordinare și de aceea memorabile, însă cele mai multe sunt fictive, le găsim în romane și în filme. Cele care apar în viață, puține la număr, sunt impulsuri necugetate sau dictate de un simț al datoriei încă foarte puternic și din ce în ce mai rar, sunt unii oameni care n-ar putea să suporte ca fiul sau iubita lor să plece în lumea de dincolo cu gândul stăruior că celălalt n-a făcut nimic pentru a împiedica moartea celor dragi, că nu s-a sacrificat, că nu și-a dat viața pentru a o salva pe a lor, ca și cum ar avea în suflet o ierarhie a viilor care se învechește și se veștejește pe zi ce trece, copiii merită să trăiască mai mult decât femeile și femeile mai mult decât bărbații, iar aceștia mai mult decât bătrânii, ceva în genul ăsta, așa era înainte, și acest vechi cavalerism e încă viu în unii oameni, din ce în ce mai puțini, care au acest simț al datoriei atât de absurd, dacă stai să te gândești, fiindcă, la urma urmei, ce importanță mai poate avea gândul de pe urmă, disperarea sau dezamăgirea de o clipă a celui care după acea clipă va fi mort fără a mai avea capacitatea de a fi dezamăgit sau disperat sau de a gândi? Ce-i drept, mai există unii, puțini la număr, care au înrădăcinată în suflet grija asta, importantă pentru ei, și prin

urmare săvârșesc acte de eroism de dragul martorului pe care îl salvează, ca să facă impresie bună în fața lui sau a ei, și pentru ca aceștia să-și aducă aminte de ei cu admirație și recunoștință veșnică; fără să știe în momentul decisiv, fără conștiința deplină că niciodată nu se vor bucura de acea admirație și de acea recunoștință, fiindcă în clipa următoare chiar ei vor fi morți.

Și în timp ce el vorbea mi-a trecut prin minte expresia greu de înțeles, dacă nu intraductibilă, pe care de aceea n-am folosit-o pe loc, căci mi-ar fi luat ceva timp să i-o explic lui Tupra: „Noi numim asta rușine de toreador“, am vrut să-i spun, și am adăugat îndată, tot în gând: „Sigur că toreadorii au o mulțime de martori, o arenă întreagă și uneori milioane de telespectatori, așa că e mai simplu de ghicit că s-ar gândi: «O să mă aleg cu femurul țandări și o să ies de aici pe targă, dar nimeni n-o să poată spune că am fost un fricos, sunt atâția oameni aici care-o să vorbească despre vitejia mea la nesfârșit, pe vecie». Toreadorii se tem de ce-o să spună lumea despre ei mai tare ca de ciumă, de ultima coridă care-o să le veșnicească imaginea, pentru ei finalul are o importanță hotărâtoare, ca pentru Dick Dearlove și aproape orice persoană publică, îmi închipui, a cărei poveste se desfășoară în văzul tuturor în toate etapele ei, sau în capitolele ei, până la sfârșitul care o pecetluiește definitiv, ori care îi dă un înțeles nedrept și înșelător“. Și apoi nu m-am putut abține să o spun, chiar dacă îl întrerupeam pentru scurtă vreme pe Tupra. Însă era un fel de sprijin adus spuselor lui și un mod de a simula dialogul:

— Noi numim asta în spaniolă „rușine de toreador“. Și imediat după aceea i-am tradus: *Bull-fighter's shame*, literalmente, sau *sense of shame*. O să-ți explic altă dată în ce constă, voi n-aveți toreadori. Dar în clipa aceea nici măcar nu eram sigur că avea să mai existe o „altă dată“. Nici o zi mai mult alături de el, nici o zi mai mult.

— Bine, dar să nu uiți. Nu, nu avem.

Tupra era întotdeauna curios să afle expresii din limba mea pe care din când în când i le deslușeam, când se ivea prilejul și se potriveau cu situația de moment. Însă acum rolurile se

inversaseră, încerca el să-mi deslușească situația (știam unde vrea s-ajungă, și eram curios pe ce drum avea să apuce, dincolo de refuzul de la capătul traseului pe care-l prevedeam), așa încât a continuat:

— De aici până la a lăsa pe altul să moară ca să scapi tu nu e decât un pas, până la a face în așa fel încât altul să moară în locul tău, ba chiar să-i înlesnești moartea (ori el, ori eu), numai un pas și încă unul mic, iar pe amândoi îi faci foarte ușor, mai ales pe primul, îl face aproape toată lumea într-o situație limită. Dacă n-ar fi așa, atunci de ce, când ia foc o sală de teatru sau o discotecă, mor mai mulți oameni striviți în picioare decât arși sau asfixiați, de ce atunci când se scufundă un vapor unii nici măcar nu așteaptă să se umple barca și se și grăbesc să o deslege și să se depărteze înainte de a se îngreuna prea tare, de ce există expresia „Scapă cine poate“, care presupune să nesocotești orice grijă pentru ceilalți și să reinstaurezi brusc legea junglei, pe care cu toții o avem în mod natural înscrisă în fundul sufletului și la care n-avem nevoie decât de o clipă pentru a ne întoarce, deși mai mult de jumătate din viață am ținut-o în frâu. În realitate, facem eforturi să ne stăpânim, să n-o urmăm și să nu ascultăm de ea în fiecare clipă și în orice împrejurare, și chiar și așa, o aplicăm mult mai mult decât suntem dispuși să recunoaștem, numai că o facem pe ascuns, cu o spoială de amabilitate în formele ei de manifestare sau sub deghizarea altor legi și reglementări decente, mai încet și cu o mulțime de ocolișuri și formalități, totul e mai anevoios, dar în fond tot legea asta guvernează, tot ea poruncește. Așa e, gândește-te bine. Între oameni și între națiuni.

Tupra folosise echivalentul englezesc al expresiei „Scapă cine poate“, care denotă probabil și mai puține scrupule, „*Every man for himself*“, adică „Fiecare pentru sine“, sau „Fiecare să se descurce cum poate“: fiecare să-și apere pielea și să aibă grijă numai de el însuși, să se pună la adăpost prin orice mijloace și ceilalți să se descurce cum pot, e treaba lor, a celor mai slabi, neajutorați, naivi și proști (și a celor care au grija altora, ca fiul meu Guillermo). În clipa aceea e în stare chiar să-i îmbrâncească pe

ceilalți, să-și facă drum cu coatele și să-i calce în picioare, ori să-i crape capul cu vâsla nefericitului care încearcă să se agațe de barca noastră și să se urce în ea când e lăsată la apă cu mine și cu ai mei înăuntru, și nu mai încape nimeni, sau nu vrem să-l primim și să riscăm să ne răstoarne barca. Oricât de diferite ar fi situațiile concrete, acest glas poruncitor aparține aceleiași familii sau aceluiași gen cu alte trei, acelea în care se ordonă foc de voie, un măcel sau o retragere în debandadă, o fugă în masă: cea care te autorizează să tragi în neștire și fără nici o noimă în oricine nimerești și ți-a venit în cătare, care te silește să lupți cu baioneta și cuțitul și să nu iei prizonieri, nici să lași pe cineva în viață („Luptă fără cruțare“ e consemnul, sau chiar mai rău, dacă e „Măcel“), și în care trebuie să fugi mâncând pământul, să te retragi cu rândurile rupte și nedisciplinate, *pêle-mêle* în franceză sau *pell-mell* în engleza care calchiază expresia, adică toți grămadă sau buluc; sau cu rândurile risipite, fiecare soldat luând-o într-o altă direcție, deși nu sunt destule pentru a-i împrăștia, fiecare ascultând numai de instinctul lui de supraviețuire și fără să se gândească atunci la soarta camarazilor săi, de care nu-i mai pasă și care nu-i mai sunt camarazi, chiar dacă încă purtăm cu toții uniforme și simțim mai mult sau mai puțin aceeași spaimă când o luăm la fugă de-a valma.

Am rămas cu ochii la Tupra în lumina becurilor și în lumina focului, care îi făcea tenul mai arămiu decât de obicei, de parcă ar fi avut sânge indigen din America – poate că are buze de sioux, mi-a trecut prin gând atunci – și, mai curând decât de culoarea berii, părea de culoarea whiskyului. Încă nu ajunsese la capăt, abia își începuse drumul și acesta n-avea să fie foarte scurt, și sigur că mai devreme sau mai târziu avea să mă întrebe din nou: „De ce nu se poate? De ce nu se poate să treci prin lume lovind și omorând, după cum ai spus tu?”. Iar eu nu aveam încă răspunsuri care să-l poată mulțumi, trebuia să mă mai gândesc la ceea ce nu ne gândim niciodată fiindcă socotim că e îndeobște hotărât, altfel spus, neclintit și sigur și preabine știut. Răspunsurile care-mi dădeau târcoale erau valabile pentru majoritatea oamenilor, încât fiecare ar fi putut să le enunțe de unul singur; dar nu și pentru Reresby, poate că era încă Reresby sau n-avea să înceteze niciodată să fie și era întotdeauna toți, în același timp Ura și Dundas și Reresby și Tupra, și cine mai știe câte nume de-a lungul vieții lui agitate, care-l purtase în atâtea locuri diferite, chiar dacă acum părea că se împământenise undeva. Cu siguranță avea așa de multe nume, că nici el nu și le mai aducea aminte până la ultimul, sau până la primul, cine acumulează atâta experiență uită de obicei ce-a făcut într-o anumită epocă, sau în mai multe. Nici măcar nu mai rămân urme ale celor care au fost pe-atunci în sufletul lor, și e ca și cum n-ar fi fost.

— Sunt și unii care îți întind o mână, în situațiile astea, am murmurat fără urmă de emfază. Sunt unii care te ajută să urci în barcă sau te scot din flăcări, riscându-și viața. Nu toată lumea fuge înspăimântată să se pună la adăpost. Nu toți îi lasă baltă pe necunoscuți.

Și privirea mi-a înghețat pe flăcările din șemineu. Când venisem era încă jar de la un foc mai vechi, și lui Tupra nu i-a fost prea greu să-l aprindă, fără îndoială pentru că așa avea el chef sau ca să facă economie la încălzirea centrală, caloriferele erau aproape reci, am observat că mulți englezi fac astfel de economii, indiferent dacă sunt bogați sau nu. Asta însemna că avea servitori sau că nu trăia singur, în casa aceea cu două etaje pe care o avea în Hampstead, locul era aproape de lux sau cel puțin de oameni cu stare, poate că el câștiga mult mai mult decât presupusesem eu (deși nu mă gândisem cine știe cât la asta până atunci), nu era decât un funcționar, oricât de înalt i-ar fi fost rangul, iar eu nu-l socoteam atât de înalt. Așa că probabil casa nu era a lui, ci a lui Beryl și o deținea pe baza matrimoniului încă nedesfășurat, sau poate o avea din prima căsătorie în urma unui divorț avantajos, Wheeler îmi spunea că se căsătorise de două ori și că Beryl își pusese în gând să-l recucerească, fiindcă situația ei nu se îmbunătățise sub nici un aspect de când se despărțiseră. Sau poate că Tupra mai avea și alte surse de câștig pe lângă profesia lui cunoscută sau veniturile suplimentare pe care i le aducea aceasta („plăcutele surprize destul de dese, și în natură”, după spusele lui Peter) depășeau cu mult capacitatea mea de imaginație. Mi se părea puțin probabil să fi moștenit o astfel de casă de la primul Tupra britanic sau chiar de la al doilea, și unul și celălalt imigraseră dintr-o țară de rang inferior. Dar cine știe, poate că bunicul sau tatăl lui fuseseră oameni descurcăreți și strânseseră repede o avere frumoșică, tot ce se poate, fie și murdară sau din camătă sau din afaceri bancare, e totuna, băncile prosperă peste noapte și cresc văzând cu ochii, sau făcuseră căsătorii profitabile, lucru greu de crezut, numai dacă nu cumva avuseseră și ei darul irezistibil de a cuceri femeile, pe care-l lăsaseră moștenire descendentului lor.

Ne aflam într-un salon spațios, care nu era singurul din casă (mai văzusem unul de pe un coridor, ori poate era doar o sală de biliard, avea o masă cu tapet verde), frumos mobilat, cu covoare scumpe, etajere foarte costisitoare (asta știu s-o calculez) și pe ele cărți una și una la fel de costisitoare (asta o văd

de departe, și dintr-o ochire), și am zărit pe perete un Stubbs veritabil cu cai și ceea ce mi s-a părut a fi un Jean Béraud de o mărimă impresionantă, o scenă de cazinou vechi și elegant, Baden-Baden sau Montecarlo, și un posibil De Nittis de dimensiuni mai discrete (căci și la asta mă pricep), o scenă de societate într-un parc cu cai pursânge pe fundal, nu cred că erau copii. Cineva de-acolo se pricepea la pictură sau se pricepuse, vreun amator de curse sau de pariuri în general, și cu siguranță amfitrionul meu era amator de curse, cum era și amator de fotbal sau cel puțin fan al „albaștrilor” de la Chelsea. Ca să achiziționezi astfel de tablouri nu ai nevoie să fii multimilionar în lire sau în euro, însă trebuie să-ți prisosească banii sau să fii convins că o să-ți între negreșit alții după fiecare cheltuială de plăcere. Ambianța era mai potrivită cu un cămin de diplomat înstărit sau de profesor eminent care se poate lipsi de salariu, dintre aceia care profesează nu atât pentru a-și câștiga viața, cât pentru a se bucura de recunoaștere, și mai puțin cu al unui cadru al Armatei care îndeplinea nedefinite și obscure sarcini civile, nu uita că inițialele serviciilor MI5 și MI6 vin de la Military Intelligence; și atunci mi-am dat seama că Tupra putea să aibă un grad înalt, colonel sau maior, sau poate comandant sau căpitan de fregată ca Ian Fleming și personajul său Bond, mai cu seamă dacă provenea din Marină, din vechiul OIC care dăduse cei mai buni oameni potrivit lui Wheeler, Operational Intelligence Centre, sau din NID care îl îngloba, Naval Intelligence Division, încetul cu încetul studiam și ajungeam să cunosc organizarea și structura serviciilor din cărțile pe care le păstra Tupra în biroul lui și pe care le răsfoiam când aveam ocazia, atunci când rămâneam singur până târziu în edificiul fără nume sau ajungeam devreme pentru a termina sau a mai adăuga ceva la vreun raport, și atunci puteam s-o întâlnesc pe domnișoara Pérez Nuix ștergându-și trunchiul cu un prosop, fiindcă rămăsese noaptea acolo sau cel puțin asta-mi spunea.

Mi-am ațintit ochii obosiți la focul pe care-l aprinsese Reresby și care făcea din salonul lui un tărâm de basm sau de vrajă, mi-a venit în minte imaginea unei Londre extrem de atrăgătoare și

în realitate foarte puțin frecvente, dacă nu chiar inexistente, cum vă spun, acea imagine din casa părinților lui Wendy din versiunea lui *Peter Pan* de Walt Disney, cu gemulețe pătrate fixate între șipci de lemn date cu lac alb și etajere tot albe, cu ornamente de șemineu și liniștite încăperi mansardate, sau așa îmi aminteam eu acel cămin văzut pe întuneric în copilărie, de desene animate atât de reconfortante, încât îți dorești să rămâi acolo și să nu te mai dai dus. Da, era comodă și foarte plăcută casa lui Tupra, din acelea care te ajută să te retragi și să te împaci cu tine și cu lumea, avea de asemenea ceva din casa profesorului Higgins interpretat de Rex Harrison din *My Fair Lady*, chiar dacă aceasta era din cartierul Marylebone, iar casa lui Wendy era din Bloomsbury, cred, și casa lui Tupra era în Hampstead, mai spre nord. Poate că avea nevoie de acest spațiu liniștit și binefăcător pentru a compensa și a se izola de numeroasele lui activități încălcite și tulburi sau chiar violente, poate că ascendența lui străină fără poziție socială înaltă sau originile sale din Bethnal Green sau din alt cartier deprimant l-au făcut să aspire la un tipic decorativ atât de opus sordidului încât aproape că nu se întâlnește decât în ficțiuni, pentru copii dacă sunt de Barrie sau pentru adulți dacă sunt de Dickens, mai mult ca sigur că văzuse filmul făcut după cel dintâi, dramaturgul, ca toți copiii din vremea noastră în orice țară din lumea noastră, eu îl văzusem de nenumărate ori, în țara mea.

A scos una dintre țiğările lui egiptene și mi-a oferit-o, acum era amfitrionul meu și se purta astfel în mod mașinal, mi-a oferit și un pahar pe care pentru moment l-am refuzat, el și-a turnat un vin de porto, nu din sticlă, ci dintr-o carafă cu o medalie atârnată de gât, ca acelea pe care și le trec repede de la unul la altul comesenii (erau mai multe, nu se opreau niciodată), în sensul acelor de ceasornic, după ospetele de *high tables* la care eram uneori invitat de colegii mei din îndepărtatele vremuri petrecute la Oxford, poate că el primea damigene de producție proprie, din acelea care nu se găsesc pe piață, deosebite. Nu știam cât băuse Tupra în timpul nesfârșitei seri ce încă nu se încheiase, dar nu mai puțin decât mine, presupuneam, iar eu

nu mai aveam chef să beau și nici n-aș mai fi putut să înghit vreo picătură, pe el alcoolul nu părea să-l afecteze, ori efectele lui nu erau vizibile. Oricum, nu sub efectul alcoolului îi aplicase lui De la Garza lecția sau pedeapsa sau bătaia sau *the thrashing*, procedase tot timpul cu precizie și calcul. Dar cine știe dacă n-a fost hotărârea de a-i arăta o variantă a morții – una dintre atâtea altele – și de a ne lăsa în viață pe amândoi pentru a ne aminti de ele mereu, rareori coincid hotărârea de a face ceva și săvârșirea faptei, chiar dacă se desfășoară una după alta și par simultane, poate că luase hotărârea amețit, cu capul tulbure, și se trezise abia după cele câteva minute în care eu îl așteptasem să vină și rămăsesem cu victima aflată în mâna noastră în cabina de toaletă pentru infirmi, eu o dusesem acolo prin înșelăciune și cu falsa promisiune că-i fac rost de o doză bună, chiar dacă nu știam atunci de ce victima urma să-și primească pedeapsa acolo unde-mi ceruse el și că promisiunea era un pretext. Trebuia să-mi fi închipuit, trebuia să fi prevăzut. Trebuia să fi refuzat totul. Eu însă o pregătisem pentru Tupra, i-o servisem pe tavă, până la urmă luasem parte la săvârșirea faptei. Vioiam să-l întreb de curiozitate: „Chiar ai vrut să-i faci ce i-ai făcut nenorocitului ăștia?”. Însă, cum se întâmplă după o tăcere îndelungată, am vorbit amândoi deodată și el mi-a luat-o înainte cu o fracțiune de secundă, răspunzând la întrebarea mea dinainte:

— Oh, da. Desigur, a murmurat Reresby alene. Mereu parcă ne privim săvârșind ceva, parcă ne vedem pe noi înșine într-o reprezentare neconținută. Credem că vor fi martori care să relateze moartea noastră glorioasă sau mișelească și că ăsta e lucrul cel mai important pe lume. Ori, dacă nu pot fi martori, tot ni-i închipuim, ochiul lui Dumnezeu, scena lumii, sau orice vrei, ceva în genul acesta. Credem că lumea depinde de poveștile noastre și faptele depind de consemnarea lor, chiar dacă e foarte puțin probabil ca cineva să se ocupe de relatarea lor, să povestească întâmplările concrete ale vieții, vreau să spun ce i se întâmplă zilnic fiecăruia dintre noi. Imensa majoritate a lucrurilor se întâmplă și atâta tot, nu există și n-a existat niciodată un inventar al lor, ceea ce ajunge la noi sub formă de știre e o

porțiune infinitezimală din ceea ce se întâmplă. Cele mai multe vieți omenеști, ca să nu mai vorbim de morți, se nasc dinainte uitate și nu lasă nici cea mai mică urmă, sau se cufundă în necunoscut după puțin timp, câțiva ani, câteva decenii, un veac, care la urma urmei înseamnă foarte puțin, știi și tu asta. Gândește-te la bătălii, de exemplu, la cât de importante au fost pentru cei care le-au purtat și uneori pentru compatrioții lor, despre câte nu ne spune nimic nici măcar numele, astăzi ignorăm până și războiul în care au avut loc, și pe deasupra puțin ne pasă de ele. Ce înseamnă astăzi pentru noi Ulundi și Beersheba, sau Gravelotte și Rezonville, sau Namur, sau Maiwand, Paardeberg și Mafeking, sau Mohács, sau Nájera? – Ultimul loc nu l-a pronunțat cum trebuie. Sunt însă mulți oameni care nu pot să se împace cu asta, sunt incapabili să se accepte ca ne semnificativi sau ca invizibili, mă refer la momentul în care au murit și au devenit parte din trecut, după ce nu mai sunt de față ca să-și apere existența, ca să strige: „Hei, sunt aici. Pot să fac și eu ceva, pot să am influență, să fac bine sau rău, pot să salvez sau să înfund pe cineva, și pot chiar să schimb mersul lumii, dat fiind că încă n-am dispărut“. – „Sunt încă aici, prin urmare e sigur că am fost“, mi-am spus, sau mi-am adus aminte că reflectasem pe când curățam pata roșie de pe scara lui Wheeler și urma ei nu se ștergea cu totul (dacă existase cu adevărat o astfel de pată, mă îndoiam din ce în ce mai mult), strădania lucrurilor și a oamenilor de a nu se ajunge să se spună despre ei: „Nu, asta nu s-a întâmplat, n-a existat niciodată, așa ceva nu s-a pomenit pe lumea asta, n-a fost și nici nu s-a văzut vreodată“. – „Tu mi-ai vorbit de indivizii ăștia, a continuat Reresby, care s-a însuflețit pe neașteptate și vorbea acum mai tare. Nu sunt foarte diferiți de Dick Dearlove, judecând după interpretarea pe care ai făcut-o. Suferă de oroare narativă, asta a fost expresia pe care ai folosit-o, dacă-mi aduc bine aminte, sau silă narativă. Se tem că finalul o să mângălească și-o să condiționeze totul, un episod tardiv sau final o să-și aștearnă umbra peste ce s-a petrecut înainte, acoperind și anulând totul: să nu se spună cumva că n-am întins o mână, că nu mi-am riscat viața pentru alții sau nu m-am

sacrificat pentru ai mei, se gândesc în clipele cele mai absurde, când nu e nimeni care să-i vadă sau cei care-i văd o să moară, începând cu ei înșiși. Să nu se ducă vestea că am fost un laș, un om fără suflet, un stricat, un asasin, se gândesc simțindu-se sub lumina reflectoarelor, când nimeni nu pune de fapt reflectoarele pe ei și nici n-o să vorbească vreodată despre ei, fiindcă sunt niște ființe fără importanță. Vor fi vii anonimi și morți anonimi. Vor fi ca și cum n-ar fi fost, a spus și a rămas tăcut o clipă, apoi a sorbit din paharul său de porto și a adăugat: Tu și cu mine o să fim ca ăștia, dintre cei care nu lasă urme, indiferent de ce-am făcut, nimeni n-o să se intereseze de noi, nici măcar n-o să-și bată capul cu noi. Nu știu tu, dar eu, unul, nu aparțin acestui soi de oameni, ca Dearlove, chiar dacă nu sunt celebriți, ci dimpotrivă. Ai vorbit despre ei. Cei care suferă de complexul K-M, în jargonul nostru, într-una dintre manifestările sale. S-a oprit, s-a uitat cu coada ochiului spre lumină și a adăugat: Eu știu că sunt invizibil, și-o să fiu și mai invizibil când o să mor, când o să aparțin trecutului. O să fiu materie mută.

— K-M? am întrebat, neluând în seamă ultimele lui fraze profetice sau prezicătoare. Ce-i asta, Măcel-Asasinat? – Vorbeam englezește cu el, prin forța lucrurilor, prin urmare am spus *Killing-Murdering*, astfel că inițialele coincideau.

— Nu, nu înseamnă asta, chiar dacă s-ar fi putut să însemne, nu mi-a trecut prin minte, a răspuns Tupra zâmbind ușor printre vălătucii de fum. Înseamnă Kennedy-Mansfield. La al doilea nume a ținut Mulryan, pe care l-a fascinat dintotdeauna actrița Jayne Mansfield, era preferata lui din copilărie, a pus prinsoare că va dăinui în amintirea întregii lumi, și nu numai din pricina morții ei neobișnuite, dar s-a înșelat amarnic. Ce-i drept, era visul tuturor copiilor și adolescenților, nu-i așa? Și al tuturor șoferilor de camion. Ți aduci aminte de ea? Cu siguranță că nu, a continuat fără să-mi dea timp să-i răspund, ceea ce demonstra și mai limpede cât de nepotrivit și gratuit, cât de exagerat a fost acest M pentru a da numele complexului. Dar, în sfârșit, așa îi spuneam de câțva timp, ne-am obișnuit cu numele ăsta, și mai întotdeauna e de uz intern. Chiar dacă nu crezi, a rectificat, așa

au ajuns până la urmă să-i spună câțiva funcționari de rang înalt, molipsindu-se de la noi, și termenul a apărut chiar în câteva cărți.

— Cred că mi-o amintesc pe Jayne Mansfield, am spus profitând de o mică pauză.

— A, da? Tupra s-a arătat surprins. Ai vârsta potrivită s-o fi văzut, desigur, dar nu știam dacă în țara ta erau îngăduite astfel de filme frivole. În timpul dictaturii.

— Singurul domeniu în care nu eram izolați era cinematograful, lui Franco îi plăcea la nebunie și avea o sală numai pentru el la El Pardo, palatul în care locuia. Vedeam aproape toate filmele, cu excepția câtorva, puține, pe care cenzura le interzicea cu desăvârșire (nu pentru el, bineînțeles: îi plăcea să se înfurie, asemenea preoților, și să se mire de ticăloșiile lumii din afara granițelor țării, de care ne proteja). Altele puteau fi văzute cu tăieturi sau cu dialogurile schimbate la dublaj, dar majoritatea se puteau vedea. Cred că mi-o amintesc pe Jayne Mansfield. Nu pot să spun că i-am reținut trăsăturile, dar îmi apare în fața ochilor silueta ei. O blondă platinată foarte voluptuoasă, nu-i așa? Cu forme rotunde, juca în comedii din anii cincizeci sau poate șizeci. Cu un piept destul de dezvoltat.

— Doar destul? Dumnezeu, nu ți-o amintești deloc, Jack. Așteaptă, o să-ți arăt o fotografie nostimă, o țin aici, la îndemână.

Nu i-a luat prea mult timp s-o găsească. S-a ridicat, s-a dus la o etajeră, și-a mișcat degetele ca și cum ar fi activat cu dibăcie cifrul unei case de bani și a scos din ea ceva care semăna cu o carte groasă, dar s-a dovedit a fi o casetă de lemn și nu metalică, cu înfățișarea unui volum. A dat-o jos, a deschis-o pe loc și a scotocit câteva minute prin scrisorile pe care le păstra în ea, oare de la cine-or fi, de le ține acolo, atât de aproape? În timp ce scotocea, a scuturat cenușa pe covor, atingând cu degetul mare muștiucul țigării Ramses al II-lea, fără să-i pese că face murdărie. Avea servitori, desigur. Permanent. În sfârșit, a scos dintr-un plic o carte poștală ilustrată, cu grijă, făcând o pensetă din degetul arătător și cel mijlociu, și mi-a întins-o.